

MARINES

Tros de novela.

MAR D'HIVERN

La Rita, quan va entrarli'l xacolata, tota arronsada d'espallles y ab lo nas arrufat, li va dir:

—Ay, senyoret, no cal pas que's mogui!

—¿Per què?

—¡Hi ha una marassa qu'espervera! Diuen que no s'havía vist del temps dels vells. Se'n dona de bones ab la del any quaranta.

—¿Ah, sí?—y en Lluís apuntalá'l colze al coxí.

—Tot es una fumera!

—¿Que havían sortit los *bous*?

—Jesús María!—esclamá la Rita escruxida de la pregunta.—Ja no'n cantaría gall ni gallina... ¿Que no ha sentit, cap allá á tres hores, als vigilants trucant per les portes y cridant á la gent que anessen á pujar los llauts? Tenien por que se'ls enrossegarién Deu sab ahont.

—No he pas sentit res enterament. Com que tenia'l cap carregat, aviat vaig adormirme. Però ja ho anirèm á veure...

—¡Val més que reposi!

—¡Axò plá! Vestirme desseguida y al carrer.

—¡Boh! ¿Què veuria, en total? Aygua, veliaqui; y encara bruta. La mar d'hivern es molt lletja; sembla que s'hi han rentat los peus tots los que pitjan rahims. ¡Si fos la d'estiu, dihèm, tan blava y neta! Axí, no siga totxo, senyoret; val més que prengui la xacolata y s'acotxi desseguida, que la mar ja podrà vèurela á l'hora que vulga; no muda pas de seti.

—Però no la veuria revolta, dona... — feu en Lluís somrient.

—¡Bon goig! Massa que li tindrèm vuyt ò deu dies, si s'hi posa... Ala, tingui, prengui axò que quasibé ja es gebrat.

—No, Rita; poseuho sobre la calaxera y axí que estiga llevat ho prendré. Doneume'ls mitjons, si vos plau.

—¿Es dir, que vol llevarse de totes maneres? Més beneyta jo, d'haverli vingut ab lo sopló. Després arreplegará alguna pesta...

—No tingueu por, dona...

—¡Oh, la por es lo que m'ho fa dir!—botziná la Rita amohinada, anant á dexar la safateta del xacolata sobre la calaxera; y avans d'exir encara hi torná:

—Al manch ne fassa vía, sino trobará axò com la gebre. —Y ajustá la porta.

En Lluís ja hi estava fet á les amonestacions y fins als renyes de la seva criada, la quina moltes voltes lo reptava com á una criatureta; mes ell s'ho prenía rient. ¡Prou que li lleya de saber les intencions de la pobra vella y'l gran afecte que covava darrera aquella familiaritat agre-dolsa!

Se vestí en un sant-y-amén, y, al entrar en lo quartet de rentarse, que tenía una finestreta á llevant, ja va sentir l'udol llunyer de la mar, barrejat ab lo del vent, que semblava grunyir á glopades y recaragolantse.

—¡Be ronca prou! ¡Y la Rita que no volía que'm llevés!— pensá, animat ab l'esperansa de quelcom fora d'ordre que trenqués la monotonía de sa vida de desavagat en aquell recó de món; vida feta d'una successió de dies tots iguals, com les anelles d'una cadena interminable que s'esfumava

passat enllà y avenir amunt... Encar que, respecte al avenir, Deu diria!...

—Se remullá'l cap forses vegades y's pentiná, entornant-sen á la cambra pera acabar de vestir-se y desdejunarse. Tot prenent la xacolata y ab lo plat á la má, va arrivarsen al menjador, hont hi trobá á la Rita que llescava pa.

—Bon dia, majordona meva—li va dir rialler.

—¿Totjust la pren? ¡Reyna Santíssima! Dongui, dongui que tornaré escalfarla...

—No, dona, si ja he acabat! Teniu, encara crema...—Y li allargá'l plat.

—¡Uy, si crema! Mâteix que un nas de gos — rebufá prenentlo; y afegí, esparverada, mirantli'ls peus:

—¿Y ab aquexes sabates com pita-esponja, vol sortir?

—¿Y donchs?

—¡Ja sabrá dirmho! Se deu pensar qu'es lo mateix anar á les vores de mar ab aquest temperi, que á donar lo tom cap al Molí... No fos per la salut, com aquell; sinó que, mira!... Després haurá d'arreglegar lo que hi trobi...

Estava vist que la Rita volía que dormís, y que llevantsen la hi havia errada; comprenentho clar, en Lluís s'arronsá de espatlles y sortí.

Al esser á mitx carrer li caygueren tres ò quatre gotes á la cara y reculá per anar á pendre paraygua; però en la porta de casa seva se topá ab la Rita que n'hi baxava un.

A la girada del cantó mirá cap á la platja y quedá parat. Aleshores recordá lo que havia dit la criada; tot era una fumera; una fumera blanca que tapava mar y cel, com si volgués amagar darrera seu al monstre que llensava aquell udol formidable, planyer y esglayador á la vegada, que, sens estroncarse may, ara mimvava una miqueta, com si'l vent se 'n endugués lo ressò cap á altres paratges, ara prenia nova forsa, com si revingués irat y venjador.

A la segona cantonada, una ratxada forta, agafantlo de través, li llevá'l barret fluix, enrossegántseli carrer amunt; ell li va corre al darrera, tot acotat, y aleshores lo vent li arremangá l'americana sobre l'esquena.

—¡Ay, ay, ay!— mormolá amohinat.

—¿Què li passa, senyor Clapés? — feu una veu allà á la vora.

Era un pescador que venia de la platja. Aná á cullirli'l barret, que havia quedat encastat en lo llindar d'una porta, tot brut de fang.

—¿Com ho faré, ara?—digué en Lluís somrient.

—¿Que potser anava á veure la mar?

—Si que hi anava.

—No probi pas d'acostarshi ab barret; lo llevant se li emportaria sempre.

—¿Y donchs?

—Lo millor es una boyna encastada fins á les orelles; com aquesta ¿veu?

—Teniu rahó; faré anarne á buscar una.

—Si no vol tornar á casa, aniré á buscarli jo mateix; n'hi ha en la botiga d'aquí á la platja.

—Axís l'agafaré de passada.—Y, allargantli, afegí:—Voleu aquest barret?

—¡Ja ho crech que sí! Será pel noy: un cop sech y respatllet ni s'hi conexas res.—Y l'agafá amatent, però desseguida'l torná á allargar, dient:

—¿Que no vol posársel, are?

—No; després me faria nosa, y com qu'es á un pas...

—Donchs, axís, moltes gracies, senyor Clapés; y si no m'ha de menester...

—Adeu, Francisco.

Y sense res al cap, en Lluís baxá fins á la botiga y comprá la boyna. Al posársela li semblá que s'estrenyia'l cap ab un cercol de ferro.

Tota la platja estava plena de llauts issats y no més quedava un passadís arrán de les cases. En Lluís may los havia vist d'aquella manera y no hauria dit que n'hi hagués tants, quan estavan ordenadament enfilers prop de la llongada.

Vorejá les cases fins al altre carrer; llavors se tombá y vegé tota la platja de costat. ¡Quina estranyesa feya vèurela tant plena d'embarcacionetes de tots colors y mides! S'hi tocavan, totes desguarnides y ajassades sobre'ls pals en-seuats; y en mitx de la llocada sobressortien, com presu-

mintshi, les barques dels *bous*, grossasses, d'uns quants metres de llargaria y posat esbelt y lleuger.

Les cases de l'altra banda de platja, fosques y humides, ab l'humitat y color del pá de casa fresch, semblavan arronsarse d'espatlles com la Rita, arrufant també'l nas al hivern que entrava.

Contra les roques de la boca del port, á la banda de Ponent, s' hi esberlavan les onades, furientes, axecanthi grans polsaredes d'escuma, que queyan sobre los llauts dels primer y según rengle, omplintlos d'aygua, malgrat lo aparatats que estavan de la vora.

En Lluís contemplá encisat l'extens quadro. Com fins aleshores havia passat tots los hiverns á Barcelona, sols havia conegut aquell mar quan estava quiet y llis com un espill, y'l sorprenia vèurel ara revolt y enferestit, ab una feresa tan gran y corprenedora.

Aná seguint amunt, amunt, cap al promontori de la Farola; com més pujava, més sorprenent trobava la vista y més grandiosa se descobria á sos esguarts.

Relliscant per les lloses mullades, arribá fins al peu del Torricó. Lo temps era dols, mes, com que'l llevant bufava capritxosament, arreplegantli l'americana ara d'un costat, ara del altre, se la cordá y's dressá'l coll; després va arrebossarse'ls pantalons y ab lo paraygua plegat sota'l bras, aná á posarse á recés de la Caseta.

Hi trobá un aplech de mariners que contemplavan la mar. Lo mariner no se'n cansa may de contemplársela embadalit, á la seva mar estimada. Si un ser hi ha en lo món profundament encisat per la veu de la Serena, es ell, l'home que se l'escolta sempre, que eternament se sent atret per ella, fins que troba la mort en son seguitori.

—¿També ha vingut á veure la comedia?—preguntaren á n'en Lluís.

—També; y á fè que val la pena... Jo no ho havia vist may axò.

—Ni jo tampoch, y tinch més anys que vosté... Fora la del any quaranta, segons lo dir dels vells...

—¿Si?

—¡Ja ho crech! Y conti que'l llevant l'atura forsa y que les aygues están baxes, que si fos com altres vegades, hauria fet escruxir. ¡Miri, miri, com traspassen la Llenca, les butzades!...

—¡Es un espectacle hermós!—esclamá en Lluís ab entusiasme; y tots quedaren silenciosos contemplantlo.

Ho era, en efecte, d'hermós.

Com un *teló* de fons, la mar y'l cel, fosos al lluny, semblavan la mateixa cosa; no's veyá rastre de les montanyes de l'altra banda de golf ni dels poblets y arbredes de Ponent, part d'allá de la desembocadura del Riuet. Fora les cases y'ls llauts, tot lo que s'ovirava era d'un tò blanquinós brut y ab aparenses de flonjo, com si fos de tofes de cotó flux re-fregat en cendres y ocres.

Lo *Cranch*, l'illot pelat de la boca del port s'entreveya de tant en tant, com una clapada fosca, difumida, que les aygues cubrien abrahamantshi, esberlantshi y axecantse fins als núvols en polsaredes d'escuma d'un blanch suau y nitit de pols d'arrós. Noves onades, brollant furientes l'una darrera l'altra, s'investían vertiginosament, esquexantse en milers de brolladors, que, llessant gemechs feréstechs, se foníen en l'espay, com xuclats pel cotó flux del firmament.

Després de banyejar lo *Cranch* de banda á banda, aquells formidables esquadrons d'escuma, corrián desenfrenats—axecantse, retorcentse, esquarterantse y tornantse á formar continuament, ab una remenadissa frenética—cap á la platja y allá s'empenyían y s'amuntegavan, pera llessarse, ab ardideses de lleó rampant, al assalt de les cases de la Llenca Baxa, enfilantse com esperitats, penyes amunt, fins á les parets y rebotent y esclafantse en elles; rebuts á peu ferm, eren rebutjats, pulveritzats, y entre rogallosos bramuls de despit y d'impotencia, tornavan á caure en la mar pera revenir de nou, compactes, enferestits y perfidiosos, al cap d'un instant. De sobte, en aquell camp de batalla, hont lo vencedor d'ara era vensut al cap d'un moment y destruit per aquells exèrcits que 's perseguíen mutualment, calsigantse, esclafantse, y esbandintse en cursa desesperada y sempre per sobre de les avansades, cap al port, s'axecava,

dominantho tot, com la senyera del combat, una ampla llenca blanca que la ventada furienta, ab estrèpit de canonades, estripava ab un girant d'ulls, enrossegántsela cap á ponent en filagarses de les que no'n quedava ni'l rastre desseguida.

Era una brega ferotge, horrorosa, de les aygues fora de mare, que treyan á flor pera fuetejarse á sí matexes, totes les immundícies de son llit y les engrunaven, revolcantse en elles ab un panteix axordador, imparable; una mena d'esgarrip de ràbia y de dolor que's clavava en lo cervell y en les orelles.

En Lluís estava meravellat; ab les mans enfonzades en les butxaques dels pantalons, la boyna encastada fins á les celles, la cara y'l bras dret tot molls del ruxím, y'ls peus en-sopats en lo passallís, no's cansava de llambregar d'una banda á l'altra.

De tant en tant, algún pescador feya una observació.

—¡Mireu, aquesta! Ha traspasat lo *Cranch* sancera...

—A ca'l adroguer barran; l'aygua se'ls hi fica á dins.

A ca'l adroguer era la darrera casa de la Llenca Baxa, assotada sens parar per les onades que puja van fins á l'alsaria del primer pis.

—En Quel issa més lo llaut; altra vegada'l té plè.

En efecte; alguns mariners s'afanyavan en arrossegar platja en amunt les embarcacions del primer rengle.

—Jo crech que'ls haurèm de posar pels carrers als nostres taurons... Aquesta remalehida va crexent y ensenyorintse.

Y'l pescador ho deya ab cert ayre agre-dols, guaytantse la mar ab complacencia de pare feble, devant les etzegallades d'un fill massa consentit; s'hauría dit que sentia íntim ergull d'aquell axalabrament de les aygues.

En Lluís li doná una ullada travessera. Era un home que tenia passada la cinquantena, llarch de cama, cara trencat y carregat d'espallles: duya una ampla samarra de bayeta blava, esclops, y una estranya gorra de punt de mitxa, punxaguda com un cimbori de pagoda. Li enronrava la cara un sota-barba de pel aspre y destenyit; y pel forat de l'orella li sortía un plomallet tot groch.

A n'en Lluís va causarli estranyesa; no'l conexia y li feu l'efecte, no d'un home del país, sino d'un gat de mar neerlandès.

—¿D'ahont deu haver sortit aqueix engendrament fora de rassa?—pensá: y va passarli pel cervell l'idea de les llevors que'ls aucellets duen ab lo bech d'un cap de món á l'altre. Comensava á engrescarse ab reflexions intrincades, quan un cop de mar, volant per demunt de les roques de la Llenca Grossa y traspasant los paretots de la Caseta, caygué sobre'l passa-llís y abrigá d'alt á baix á tots los que s'hi trobavan.

Fou una remenadissa general y un esclat de mots vius y pintoreschs. Tothom s'espolsava rápidament l'aygua de sobre, rient de la sorpresa y comentant l'embat increible de aquella butzada que'ls havia arreplegat tant distrets.

—Duya una estesa de dotze metres llarchs—digué en Lluís.

—Jo conto que abans de gayre aquesta bruxa s'enfilará per les teulades y haurèm d'obrir les cisternes... — va fer lo de la gorra de punt, ab la matexa complacencia d'abans.

Y tenia rahó; la mar, crexent sempre més y més, amensava anegarho tot.

Prop del Torricó y de la Caseta, ja no s'hi podia estar de qualsevol manera, perque á lo mellor hi queyan, com despenjantse del cel, veritables cascates, que relliscavan mateix que un rech pel passa-llís y á xòrrechs devallavan per les roques de la Llenca, fins á trobar la mar altra vegada.

—Aquí m'hi quedaria com una sopa — feu de prompte en Lluís. — Vaig á donar una volta cap á la Baronía. Pás-sinhobe...

—Bon dia's tinga, senyor Clapés.

Y en Lluís, entafurantse per les giragonces de tres ò quatre carrerons, pera ferne via, se trobá al cap de cinch minuts en l'estrém de la llarga passejada.

Nou punt de vista, nou diorama, tant ò més admirable que'ls anteriors.

D'aquexa banda,—á l'Orient—cap obstacle barrava'l pas als elements. A má esquerra, sobre'l turó de rocám, gratat y rosegat pel clapoteig imparable de les aygues, lo gran

casal de la Baronia axecava ses fosques paretasses esquerdades, d'una antigor y solidesa de fòssil; á má dreta, y al lluny, fosquejava de tant en tant la corcovada silueta del Cap de Montbrú, y al fons, en tota l'estesa, la mar lliure feya de les seves, retorcentse, enesprantse, remoxellantse, embestintse, y esclatant en polsaredes y brolladors—blanchs com un glop de llet — en tot lo que aconseguia la vista; sempre copbatuda y atiada per la llevantada bramadora, que la precipitava sobre la costa, y sempre llensant aquell terrible udol, irat y llastimer á la vegada, que semblava una obsesió martiritzadora de l'orella.

En Lluís s'acostá fins á rán mateix de la timpa y, torcentse endevant, mirá á plom, vuyt ò deu brasses á sota de sos peus, l'anar y tornar fantasiós y ensoperbit de l'aygua, que trasmudava'l color imparablement, y era tant aviat blava, com roja, com verda, y coberta sempre d'escuma, que ara's crespava com ruxés y farbalans de randa, ara s'amuntegava en cordilleres bellugadisses y valones que semblavan de clara d'ou batuda.

De sobte, una gran onada que s'axecava acostantse furieta, ab lo llom inflat y de color de llot, lo feu recular més que depressa cap al mitx del passeig. L'onada s'esclafá ab gran estrèpit sobre'l penya-segat, omplintho tot de brumera: mes tantost hagué reventat, d'un bot torná en Lluís á plantarse en lo mateix lloch, pera veure regalar fins al fons altra vegada aquelles mánigues d'aygua, y pera tornar á fugir al cap d'un moment, de nou amenassat.

Com aquell joch se repetia massa sovint y á més la ventada li feya arrufar lo nas vermell y li gebrava les carns assi y allá, en los indrets hont duya la roba molla, en Lluís decidí anarsen del passeig. Irresolut, sens saber cap ahont tirar, mirá amunt y avall. En direcció de la Badia Fonda, sobre'ls estenedors de Cala Nova, hi vegé acampada un'altra estesa de llauts, y, de tros en tros, á tot lo llarch de la timpa, aplechs d'homes y dones que guaytavan la mar. Encamallats sobre'l muralló esquarterat que tancava'ls estenedors, dialejavan una colla de baylets, fent senyes ab una banderola de parrachs.

Amobinat per la vista de tanta gent, tombá cap al altre cantó, ab intent de vorejar la Baronia per la banda de mar.

A tot temps era dificultós passar per allí y en aquella hora les dificultats se convertían en veritable perill. No hi havia corriol fressat y's tenia de saltar com una dayna, de roca en roca, entre mitx d'alts y baxos, punxes y esquerdes, ab risch de trencarse la nou del coll. Però com tot lo arriscat exercia atracció irresistible per en Lluís, empenqué la via sens pensarshi gens.

Bellugantse ab llestesa de gimnasta y fent servir lo paraygua de contrapès, ara enfonzantse en la bauma que feyan dues roques, ara alatejant com un aucell negre al cim d'una cresta escaxalada, tantost relliscant com arrapantse ab totes les ungles, lográ á la fi arribar á l'altra banda, á la Miranda ò plasseteta rodona de darrera'l casal.

Estava tot xop, tenia les sabates obertes, lo paraygua esqexat y les mans esgarrinxades.

També allí hi trobá mitxa dotzena d'homes que's feren creus al vèurel sortir d'aquell precipici y li preguntaren, rient, si ja estava tip de la vida.

En Lluís comprenqué que havia fet una ximplesa, mes, com ja estava feta, sa vanitadeta instintiva de gall que se sent ab bons esperons, va trobarse afalagada per l'admiració que en aquella gent havia axecat sa inútil proesa. Y li vingué á la memoria l'observació que havia fet moltes vegades de que fins al més discret y prosáich burgès, l'encisa un día ò altre la corona dels hèroes.

Aquell grapat d'homes de la Miranda tenían una ullera de llarga vista, ab la que guaytavan fixament cap á mar.

—¿Què hi ha alguna cosa de nou?—preguntá en Lluís.

—No sé... A estones sembla que s'entreveu un negrall allá á baix de tot...

—*Veyam...*—Y en Lluís, graduant l'ullera's posá á mirar á son torn.

Fos que li havían dit, fos que existís en realitat, també á n'ell va semblarli que descobria una vegada que altra, y en lo més lluny del horitzó, un piquet negre que surava en mitx de les timberes d'aygua fosca.

—¿Y si fos una embarcació?—preguntá, sentint que una llarga esgarrifansa li anguilejava esquena avall.

—¡Pobreta d'ella!—respongueren ab convenciment tres ò quatre veus.—Si á cas ja deu estar *desarbolada* y sens cap govern; repari que sembla una closca de nou y que, poch ensá, poch enllá, sempre s'está al mateix lloch.

Y per reva tornaren á mirar tots ab l'ullera de llarga vista.

—Fora horrorós—murmurá en Lluís al cap d'un instant, y com responent á sos pensaments.

—Veliaquí que'ls que hi anessen tindrían absoltes de franch—replicá un homenet vell que tenia'ls ulls llenganyosos y les dents consumides.—¡Ja sé jo'l bò que hi fa en aquesta mena de fandangos, de quan anava á la carrera d'Amèrica...

Se veyá que al vell li hauria agradat contarne quelcom d'aquells *fandangos* que havia ballat, mes los altres miradors, preocupats pe'l provable sinestre present, no tenian cap ganes d'escoltar relacions de problemátichs sinestres passats. Tothom s'estava quiet, sosmogut per una lley d'engunia tormentosa que se'ls hi enduya'l pensament mar endins, cap aquell piquet negre, poch més gròs que un cap d'agulla.

D'improvís, xisclant y corrent esparveradament, entra- ren en la plassetta tres ò quatre baylets com d'una dotzena d'anys, descalsos, espellifats, tots molls, sense res al cap y ab les carotes morades.

—¿No n'hi ha pas aquí, no n'hi ha pas?...—cridava al devant de tots un trebinell menut y axerit com un pèsol.

—¿De què?

—De tonells y barrilets... En la Badia Fonda n'hem hagut tres.

Tots los homes de la Miranda'ls enrondaren.

—¡Gínjol!—exclamá un pescador jovenet.—¿Eran plens ò buyts?

—¡Plens, plens! Un d'ayguardent, fort com una rehira, un de vi dols y l'altre... no se sab; no l'hem volgut fiblar encara.

—¿En quin indret los heu trobat?—preguntá l'homenet lleganyós.

—Vora les Lloses.

—Axis, ja está escatit; allò es un *barco*.—Y signá ab decisió'l piquet de la mar.—De tots los que's perden per aquest golf, tart ò de jorn les estelles venen á parar en la reconada de les Lloses.

—¿Voleu dir?

—No hi posi pas escrúpol. Ho tinch vist de quan anava á quatre grapes. Cad'any, per aquest temps ò una mica més enllá, per les boges del Janer, hi trobará rastres en aquells indrets.

—També en Lluch hi ha trobat un rem y un tros de fusta ab una anella de ferro, — saltá'l xicotet axerit.

—¿L'ha vista?—feu lo vell ab ayre triomfant.—¡Be prou que ho sabia jo! Encar n'escupirá més d'engrunes la mar; dexèula fer...

—¿Anèmhí?—proposá de sobte'l pescador jove.

—¡Anèmhí!—respongueren uns quants.

Y avensats pe'ls baylets que corrian altre cop á brida batuda, tots los homes se'n anaren cap á la Badía Fonda, fora en Lluís y una mena de bastaix que duya roba d'aygua y que s'havía estat sempre una mica lluny dels altres y sense dir res.

Devant la quasi evidencia d'un naufragi, en Lluís estava impresionat y sentía com un puny fortament apretat en la boca del estómach y un tremolor nirviós li feya saltar los muscles de la cuxa dreta.

Per esbargir aquella impressió dolorosa, s'acostá al home de la roba d'aygua y li digué:

—¿Y axò, Bep, que no hi aneu vos?

—No,—li feu de contesta, secament y sense mirarlo.

En Lluís, sorprès d'aquella aspresa, se'l mirá de reull, mitx amohinat; però de cop y volta li passá pe'l cervell lo recort confós d'una historia de pirateria; l'història d'una goleta embarrancada en una nit de tempesta, en los Baxos de les Lloses, y assaltada y saquejada per una colla de barbres del país, pitjors que una partida de bandolers. Per

qüestions del rip-y-rap, dos d'aquells homes havíen arribat á les mans y un havia mort d'una ganivetada certera y l'altre, l' matador, havia anat uns quants anys á presiri. Y també confosament li semblá haver sentit á dir que'l que havia anat á presiri era en Bep.

L'història aquella era molt vella y no se'n havia recordat més de quan la sentí contar, sihent encar molt petitet, á casa sa tía Margarida. ¿Per quín etzar li havia tornat ara á la memoria? No hauria pogut dirho, però li semblá que si aquella història tenia, en realitat, quelcom que veure ab en Bep, en Bep devia tenir molts anys.

Torná á mirarsel de reull ab molta atenció. Era un home de poderosa carcanada y d'ayre feréstech, que lligava be ab la suposada facecia de la goleta; la cara, fosca y esgratinyada, semblava una pedra tosca, y'l coll, farreny y magre, estava tot esbiaixat de plechs que li venían de dalt del clatell fins á la nou. Les celles, de sedes llargues y blanques, se li aguantavan testes com pestanyes y li feyan una mena de visera sobre'ls ulls cendrosos y entelats.

L'home s'estava quietó, de cara á mar, ab les mans darrera l'esquena y les cames axamplades, com si estés en coberta d'un vaxell. No s'adonava de les mirades de son vehí, ò al menys ho feya veure; però aquest, tement férseli amohi nós, se li apartá del costat y avensá fins al estrem de la Miranda.

En una estensió de moltes brasses mar endins, tot era un adressament d'esculls y arestes punxagudes, de totes mides, contra les que rebatían y estripavan les montanyasses d'aygua, dexant tofes d'escumaralls per tot arreu, que blanquejavan de lluny com si hi hagués una bugada estesa.

Aquesta volta en Lluís mirava d'esma preocupat en ressucitar en sa memoria tots los detalls de l'oblidada història de pirateria en la goleta embarrancada.

Quan més abstret estava, lo sobtá, fentli fer un salt, un remor aspre que li roncá á l'orella:

—Si vol sentir cantòries boniques, baxi á baix.

Se tombá; vora d'ell estava plantat l'home de la roba d'aygua, ab les mans darrera l'esquena y les cames axam-

plades: mirava ab fixesa cap endavant y semblava que no fos ell qui havia parlat.

En Lluís se'l contemplá ab una gran sorpresa.

—¿Quínes cantòries voleu dir?—va preguntarli á la fi.

—Les d'aquexa esblevenada—y signá la mar ab un cop de barba.

—¡Be se senten prou de per tot arreu!—feu l'altre somrient.

—¡Què s'han de sentir! D'aquí están fa una fressa que encaparra; d'allá dins, sembla un orga...—Y allargá un bras, senyalant cap á un aplech de roques més altes que les dels seus entorns.

—¿Voleu dir?

—Si no ho volgués dir ja no ho diría.—Y sa veu aspre tenía una inflexió irònica que desconcertá á n'en Lluís.

No sapiguent què dir, aquest va fer:

—Però ara ¿no s'hi deu pas poder baxar?

—¿No s'ha de poder? Vingui.

Y encauant les mans ronyoses, que semblavan les potes d'un gall vell, dins de la veyna de les calses, en Bep s'enaminá cap al corriolet que, fent escaleta, devallava del cim de la Miranda fins á la mar. Un cop á baix, torsá cap á la dreta, y ab tota catxassa y seguretad, com si caminés á peu plá, comensá á moures pels alts y baxos de les escalaxades.

En Lluís lo seguía á retaló, fent tentines y sentint que se li revifavan les aficions á les coses arriscades.

Com l'estesa de roques era grossa entre'l mar y la costa, la majoría de les butzades petavan sobre les de més enfora y allá solían esquexarse y desferse sense dexar arribar endins altra cosa que'l ruxim, rápit y espès com plujeta menuda, que queya sobre d'en Bep y d'en Lluís, rosant y enfredoríntloshi la pell de la cara.

Un cop hagneren dexat les roques de més en terra, comensaren á saltar d'escull en escull, avensant sempre pel mitx de l'aygua y l'un darrera l'altre; lo vell ab fleuma, com si passegés y en Lluís, ab los brassos estesos, fent reviraments estranys pera no caure, y comensant á sentirse

amohinat de no poder trescar per son cap, sinó d'haver de seguir á un altre.

Estava mitx axordat pel bramul imparable de les onades, —que en aquells baxos tenian ressonancies furibondes—y la gelabor del vent se li ficava entre brí y brí de les carns mateix que punxes de llanceta.

A la fí en Bep saltá sobre l'illot de roques més altes que havia signat des d'enterra y s'aturá: en Lluís saltá darrera d'ell.

Aquell illot era conegut per l'estrany nom dels *Penitents*, y'l componian set ò vuyt penyotes llargarudes, —mena d'obelischs, tots gratats y plens de clotets, com una bresca seca, —que's dressavan entorn de un'altra roca xata y baumada com la carculla d'un consueta. D'aquesta darrera roca los pescadors ne deyan la *Cadireta* y tenia, en efecte, retiransa ab una cadira de platja. Donava de cul á la mar y de cara ò bauma, á la costa, y feya com un pedrisset que semblava fet espressament pera sèurehi.

—Si li agradan les musiques, s'estiga aquí una estona y escolti be; hi sentirá tot lo que vulga. Com que axò está una mica á recés del turó, no tinga por de mullarse; si les butzades son petites se quedan en les forques de més enllá y si son molt grosses, se'n empujan d'un bot dalt de la Miranda, sense l lensar una gota pel camí... ¡Adeu siau!

Y dit axò d'una tirada, se girá bruscament d'esquena per entornarsen; en Lluís l'aturá ab un gest.

—Teniu, home; pera fumar...

—Mercès; no més mastego fulla.—Y saltant acte seguit á un altre escull se'n aná ab la matexa catxassa que havia vingut.

En Lluís, dret entre dos *penitents*, se quedá mirantsel, boca-badat, ab aquella sorpresa encuriosida que sentia sempre que's posava en contacte ab l'aspre gent de mar, d'ánima estranya y desconeguda, com un continent inabordable, que'l feya rumiar en los misteris psíquichs que diferencian als homes, fins á ferlos incomprendibles uns als altres, com si pertanyessen á especies diferentes.

Fins que vegé anclat altra vegada al cim de la Miranda

lo sach de *Pierrot* d'en Bep—aquell curiós sach folgat, de cotolina groga, encarcerada ab bones mans d'oli de llinosa—en Lluís no's decidí á seures en la Cadireta.

—¡Quines tretes té la naturalesa!—se digué á sí mateix, notant que en lo fons d'aquell tros de dura penya s'hi estava quasi tant bé com en la mellor cadira de brassos, y calentonet com en un niu de ploma. La tebior d'aquella conca feya un estrany contrast ab la tempesta desfeta que bramava á fora, y que ressonava allí dins confosa y somorta, com en l'ull d'una caragola buyda.

Una vegada comodament arraulit, se disposá per escoltarla ab tota l'atenció aquella remor, fins á descobrirhi les cantòries de que havia parlat lo vell.

Enterament immòvil y ab los ulls aclucats, dexá passar estones y estones, sentint que poch á poquet s'anava axecant en son cor un sentiment d'admiració profunda, quasi supersticiosa. Y's preguntá com era possible que l'ànima empedreida d'un pirata, d'un presidari, hagués anat á descobrir lo que ara ell estava sentint y podés delectarse escoltant les maravolloses veus de la naturalesa y comunicarse ab l'infinit pel mitxansador més suau y refinat; pel mitxansador de indexifrables y dolcíssimes armoníes. Perque en Lluís endevinava llargues hores d'estada en aquell cau de repòs, fruint un goig intens y solitari, mentres la furia dels elements desencadenats, sembrava l'engunia y la tristesa per tot arreu; hi endevinava deus de ventures ignorades, de tendrors feréstegues, brollar, tot escoltant la mar, en aquella ànima closa, de criatura primitiva, masella y esquerpa, que semblava desconexer les fácils emocions de tots los homes y esser feta no més que pera covar les més grolleres y aspres passions del instint. Allò li semblá quasi be un prodigi, y, rumianthi, rumianthi, arribá á considerar possible que en lo fons de totes aquelles escrexenses de tosca que'l voltavan, com un bosch de xíprers endurits, hi axequés també la tempesta un tornaveu dolsament bronzidor, un gran sentiment rudimentari de la Bellesa, com en l'ànima d'en Bep...

Imposant silenci á son pensament fresseta, que no parava

may, s'entregà per enter á ses orelles, dexantse bressar llanguidament per aquelles cantòries misterioses d'orgues, d'arpes, de psalteris, de rossinyols... de lo que's volgués, com havia dit lo vell: cantòries hermosíssimes, de frases inacabades, de crexents bruscamment trencats per espatechs, de sonoritats baixes y profundes que morien en claqueteigs de besos; ò remors fins y suaus com pregaries de verge, que's tornavan esgarips d'esglay, ò degotalls de fonts, ò frisaments de sedes, ò estrèpit de canonades ò esclafits de rialletes d'infantó...

En mitx de les severitats amples y robustes d'un nou cant plá, passava, á manera de follet alegre, un sò juguillós y lleuger, com una veu de col·legiala, y una tanda d'arpegis delicadíssims eran lo preludi de llarchs y planyívols udols de gos perdut y'l zum-zum brunzidor de mil cornamuses devenia de sobte xiulets de darts furients, llensats en totes direccions per exèrcits de sagitaris invisibles, ò be, agres xerrichs de rodes d'esmolet, girant furioscs en l'espai, ò esgratinyaments de vidres, que feyan pruir de dents y adreçar los cabells...

Després de molta estona d'entretenirse en destriar uns dels altres aquella munió de sons complexes, en Lluís tingué que confessarse la pobresa del art, sempre esblaymat reflexe ò escarni de quelcom infinitament gran é inescarnible. Més d'un quart de les hores de sa vida, s'havía passat escoltant les músiques compostes pels homes, y may havia trobat ni en les òperes més inspirades ni en les de més complicada orquestació, cantables tan ayrosos com los que ara sentia, ni tal riquesa de tons y de matissos, ni tanta varietat d'armonies imitatives, ni tanta originalitat de motius... Aquell gran descobriment li produí un deliqui voluptuós, que feya tremolar les aletes de son cor d'home refinat... potser de la mateixa manera que tremolavan les del palet que en Bep devia amagar sota'l cuyro de son pit de bastaix·pirata!

Cansat de sa tasca de desjunyir los sons que arribavan á ses orelles, pera analizarlos un á un, comensá á juntarlos de nou, combinantlos en dos aplechs distintius ò dominants; y ajudantse d'aquella facilitat que tenia pera texir y destexir

fantasies, los humanisá féntloshi representar als forts y vigorosos, l'element mascle y als febles y suaus, lo femení, en una escena dramática que veyá, talment com si la tingués viva devant dels ulls.

Era á la sortida d'un gran sarau; *ell* y *ella*, marit y muller, tornavan á casa, mandrosament recolzats en lo fons del carruatge, aproximats, tocantse'ls cossos, mes ab les ánimes apartades com si's trovesen en mons distints.

Ella, embolcada en pells y randes, ubriaca de flayres y llagots, tenía la mirada vagarosa, perduda vers los indrets de misteri hont sols d'amagatotis s'hi arrisca'l pensament.

Ell, ab lo coll dressat, l'ala del barret de copa sobre les celles y la cara contreta, rebregava nirviosament los guants blanchs, lleument ombrats del cap dels dits.

Ella's gronxava en lo bressol de sensacions grates, y á n'ell, l'ira comprimida li produía un tremolor intern.

Arribats á casa y axí que's vegeren tancats dins de la cambra, lluny dels ulls y de les orelles indiscretas, la tempesta esclatá.

Ell, l'home violent y despòtich, havia vist aquell cos soberch—que li pertanyía excludivament á n'ell, en virtut de un contracte, socialment lícit, de compra-venda—despullat impúdicament y impúdicament resseguit per les mirades cobdiciosas d'una colla de cretíns, ab frach y corbata blanca; ell havia vist aquell vincladís coll de cigne, quina frescor y morbidesa conexían sos llavis, babejat en idea per cent altres llavis luxuriosos; ell havia vist aquella esbelta cintura de jonquilla que no havían pogut desformar ses abrassades, estreta y rebregada per altres abrassades simiesques; y, ell, en fí, l'home despòtich y violent, havia vist aquella fembra seva, enllepolida y vensuda pels grollers afalachs dels mascles en zel, dexantse rrelliscar per la pendent d'una voluptuositat viciosa, sens trobar en lo fons de son ésser ni una repugnancia, ni un alè de revolta... Y'l fástich, y 'l despit, pujantli á flor de llavi, se descomponía en un torrent d'injurias, de paraules brutals y feridores, que queyan mateix que cops de massa, sobre aquella dona sobtadament despertada de son somni, vagarosament pervers... Y ella replicava, ara

altiva y desdenyosa, ab mots curts y vius, ara planyentse, ofesa y indignada, ara escusantse, ab esperit agressiu, ò ab gemechs enternidors, ò be llesant esgarips histèrichs y sanglots interminables...

Y en Lluís, ab la febre xardorosa del artista que crea servintse de qualsevol element, sentia totes les crueses de aquella disputa, recullia tots los gestos, matisava l'escena ab mil detalls característichs, y atiava á n'aquell home enfermit pels gelos y's recreava en la vergonya y'l martiri d'aquella dona que retorcia desesperadament los brassos d'ebori y feya zichzaguejar per sobre la catifa lo ròssech de seda que cruxia llesant també una llarga quexa...

Y'ls ronchs mugiments duravan y duravan, y'ls ays y'ls plors se repetían sens parar y aquella escena violent, may més s'acabava...

Fins que s'apoderá d'en Lluís un neguit frisós, quasi be afrodiach, y un gran anhel de tenir á vora seva uns llavis xardorosos pera besar, unes mans flonjes pera estrenyerles, un pit d'amiga, sobre'l quin reposarhi'l front, abrusat pel foch intern del cervell...

Aquest solia ésser quasi be sempre'l resultat de ses llargues y fogoses meditacions, que'l dexavan lás, ab los nirvis esvalotats y una segreta inquietut rosegadora.

Calfreds y esgarrifanses despertaren al somnia-truytes, qui s'adoná aleshores que plovia, ab plujeta menuda y persistent, que ratllava la foscor de les roques ab filets de cristall quasi imperceptibles. Tenia'ls genolls ensopats y l'aygua, travessantli la roba, comensava á regalar en una que altra goteta freda, cames avall. Ses sabates rosses totes estripades y reposant dins d'un clot d'aygua, havían devingut de color d'esca y ab la sola blana com una esponja.

Ja ben enfredorit sota aquella volta de pedra, bellugá les espatlles, plenes d'esgarrifanses com un marbre de vetes, y, sobtadament, ab una mena d'esglay, se preguntá en veu alta:

—¿Quin' hora deu ser?

Y discordantse l'americana guaytá'l rellotge.

—¡Les dues!!—¡Ay, la Rita, pobre de mí!

Se posá en peu d'un bot y li passá pel cap una idea cò-

mica, la de que, arribant á casa, se repetiria al viul' escena imaginada totjust: sols que'ls papers estarian canviats; la seva majordona cridaria y l'acusaria com lo marit gelós, y ell, en Lluís, se defensaria com la feble muller, com ella, també, sorprés en mitx d'un somni no massa catòlich.

Y mitx-rient, mitx inquiet, empunyá'l paraygua fet malbé y novament axordat pel crit rogallós de la marassa, comensá á saltar, de roca en roca, cap en terra.

En la Miranda hi trobá un'altra tongada d'homes que disputavan animadament. Al passar vora d'ells sentí quelcom de pals romputs y bordes arreballades... Nous rastres, potser, del naufragi llunyer.

L' HORROR

En Lluís acabava de dinar y's disposava á pendre cafè y llegir lo diari, comodament repapat en la cadira llarga que tenia al menjador.

Dins la cuyna se sentia xepoteig y remenament de plats, y de tant en tant algun reny de la Rita á l'*Huri*, l'esbelta setter que se li ficava entre-cames.

Lo dia era plujós y tèrvol y feya una estona que tornava á bufar lo levant, que ja havia reprès per tres ò quatre vegades, d'ensá de la darrera tempesta.

En Lluís estava migranyós y ala-caygut mateix que'l dia; quan no feya sol, s'hi anyorava y entristia en aquell casal de familia sens familia, hont se trobava reclós com en compliment d'una severa condempna.

Desplegá ab mandra aquell diariás com un llensol, tot ple de lletres, de les que ell acostumava á llegirne tan poques, y, encara, perque no sabia què fer de més profit. Mirá'l capsal del primer article: *Presagios de crisis*.—Vagi al dimoni la crisis! —pensá malhumorat. —En aquesta terra ningú sab

pensar en res més que en la política; per axò anem tant al davant de tothom!

La política y tot lo que s'hi relacionava, tenia la virtut de posarlo nirviós y ferli sentir una tirria inesplicable.

Girá'l full, cercant un rètol d'article que estimulés sa deria de llegir, tant somorta aleshores, mes, axí que anava á fixar la mirada, va dexarli en suspens una cridoria confosa que entressentí.

Pará atenció durant un moment y després, sens saber per què, s'axecá de la cadira y bo y duent á la má lo diari matxucat, se'n aná fins á la porta del carrer.

Baxavan uns quants homes y dones ab ayre astorat y manotejant; lo *bom-bom* dels esclops que algun duya, retrunyia com si passessin sobre una volta.

—¿Què hi ha, noya? — preguntá en Lluís á una joveneta.

—¿Que no ho sap?—va respondreli tota plorosa.—Les parelles no poden entrar...

En Lluís volia saber quelcom més, però ja la joveneta parava Deu sap ahont. Esperá que arribés davant de la porta un vehí del mateix carrer y repetí la pregunta.

—¿De què's tracta, Quim?

—¡Ay, senyor Clapés! Diuen que en la platja hi ha treballs... Los *bous* son fora, ¿sab?... Perdoni, que me'n vaig á veure que...

—Esperèume, si vos plau: també vinch.

Y ficantse á dins, llensá'l diari sobre la taula, arreplegá d'una grapada la boyna y torná á sortir.

—¿Voleu dir, que hi ha algun perill?—preguntá al pescador, tot baxant lo carrer á llargues gambades.

—¡Veurá, perill!... Sembla que no; però ¡qui sap, mare de Deu! Aquexa mar té cops tan amagats y'n fa unes de tan crespes!

—Però ¿com es que surten ab aquest temps tan insegur?

—Dematí no feya pas mala cara; y com s'ha de menjar y la gent s'atipa d'estarse amorrada per les tabernes ¿sap?

—¿Y'l perill de la vida?

—Qui va cada dia á mar, no se'n recorda pas d'aquexes coses, senyor Clapés. ¡Estariám ben *frescos!* Quan ella se

cobra'l delme, de cent en quaranta, á tots se'ns arronsan les teles del cor, però després passa la mal'ombra y ja torna á tenirnos com si tal cosa hagués passat.

—Jo no sé perque preferexen ormeigs tant esposats.

—Perque ab los *bous* se porta més peix á casa; veliaquí.

—Però diu l'adagi que val més menjar poch y pahir be.

—Si un se'n ha de fer la còrpora, tant se la'n fa d'una lley com de l'altra; y al molí, com més grá s'hi porta, més farina se'n trau. Després, que si'l temps está massa trenyinnós, ja no se surt fora de puntes; la vigilancia fa'ls ulls cluchs y'ns dexa gratar per dins del Golf.

Arribaren á la platja. De la Llenca Baxa fins al Torricó de la Farola, tot era una garlanda de gent, lo mateix que en les finestres que donavan de cara á mar. En la llarga balconada del Cassino, tres rengles d'homes semblava que esperessen la professó.

Axí que havia corregut la nova de que'l temps havia sorprès á les parelles lluny, l'alarma dugué mitxa vila á la platja.

Com deu días enrera, per tot s'axecavan torres de brumera y la mar bramava sordament; la tempesta estava en sos principis.

En Quim y en Lluís s'entafuraren entre mitx de la gent.

Ab gran remenadissa á son voltant, estava atracant una parella, arribada totjust, y'ls homes, aygua al coll, anavan ab prestesa d'assí d'allá, creuant crits y renechs, perque, axí que donavan un pal, l'aygua, com una gran urpa blanca, se'ls hi enrossegava, y'ls palers tenfan de arraparse bé pera no correr la matexa sort.

Devegades, un remoxell, axecantse de sobte, se'ls hi tirava á sobre, abrigantlos tots, y un crit d'esglay ressonava al llarch de la platja.

Aplechs de dones, removentse y bagolant, donavan consells barroers als de les barques, mes aquets, atrafegats, ni se les escoltavan.

—¿Es la darrera?—preguntá en Quim á un de son costat, referintse á la parella.

—Ca, home! ¿No veus l'altra que apunta? Encara'n mancan tres ò quatre.

—¡Gat! ¿Tres ò quatre, dius?

—Mira; en Piu, los Balens, en Dori...

—¡Rellamp, si no trescan! No se pas com ho farán; axò s'enfila per moments... Però ¿que no veyan lo temps, aquets... animals, me farán dir?...

—¡Y, ca! Temeritats: vetuaquí... Avuy deuen haver anat al infern á pescar...

—¡Com no hi dexan los ossos, Deu me perdó!—rondinà en Quim, cremat.—Axò es temptar á la bruja. ¡No es pas que no's veja que fa dies lo temps está leri-leri y no vol assentarse... Mira; ¿quins son los que entran?

—Me sembla que'l que maniobra es en Ruxó.

—No qu'es en Quildo—feu una dona.

—¿Que tens los rinxos al ull?—li replicá ab aspresa'l mariner.—¿De quan ensá li ha nascut barba á n'en Quildo?

—Donchs, ho han dit...

—¡Son los Balens!—digué de sobte en Quim.—Ara he vist lo rètol vermell de la proa.

—Just. ¡Miratels, que esparverats!

—¡Pxè! Se posan á governar quan encar haurían d'anar de noys de cambra; vetuaquí.

La primera barca de la parella balancejava aprop del Cranch, y dotzenes de brasses més enrera l'altra barca venía ab tal rapidesa que s'hauría dit que volava sobre les aygues.

Aquella s'amarrá no sens treball, però la segona entrá als pochs moments ab més facilitat.

Venfan sense *bou*, perque havían hagut de tallar en mitx del golf y aboyarlo. En Cama y dos altres personers de la parella, allá presents, al ohir la nova, esdevingueren blanchs com una tofa d'escuma, mes no van dir res.

No's feren servir los bògits, puix en un moment tothom ajudá á pujar les barques á forsa de brassos. En Lluís, per no quedarse sol á una vora, s'arrapá també á les cordes; mes, á cada estravada, lo fregadís li cremava les mans, com si hi tingués caliu.

A mitxa feyna estavan, quan, exida de no se sabía quina boca, s'escampá per tota la platja, la veu de que les barques

d'en Piu, derivavan á Ponent, cap als espadats de Port Calabre, los més dolents del golf.

Una esgarrifansa d'esglay intens sosmogué als aplechs, que s'esgranaren en un girant d'ulls, encaminantse, al acte y á la desbandada, bona cosa de gent cap al lloch del perill. Al devant de tothom hi corrian febrosament unes quantes dones, plorant y carregades ab grans farsells de roba; eran les families dels tripulants de la parella d'en Piu.

En la platja hi quedá la gent de les barques arribades, los pochos que'ls ajudavan y'ls patrons y mariners dels llauts més propers á l'aygua, pujantlos altra vegada amunt, com dies enrera, per por d'aquella marassa traydora, que tornava á enfutismarse y amenassar.

Dalt del Turó de la Farola, una glopada de vells, armats d'una llarga ullera, escudrinyavan lo golf en totes direccions. De sobte, esclataren en una gran cridoria de triomf y salutació. Acabavan de descobrir una nova barca, ab rumbo cap al port. Lo llevant la feya brunzir sobre les aygues mateix que una sageta, y ara s'enfilava sobre'l llom d'onades com castells, ara devallava fins al abím de grans conques baumades en les aygues.

Axí que la nova s'esbombá, tothom va desamparar la platja, pujant á brida batuda fins al turó, que desseguida negrejá com un gran formiguer.

Sobre la baraneta de ferro que, com una gran balconada, tancava lo planell del turó, s'hi enrahimaren homes, dones y criatures, esparverant los ulls ansiosos y sense mica de por als cops de mar que hi queyan de plè, mateix que xáfechs. Tots volían esser los primers de reconexer á les barques que s'acostavan.

L'ullera havia fugit del poder de són amo, mercès á una grapada imprevista, y corria de má en má, disputantse asprement los homes al pèndressela uns als altres.

De sobte, á l'esquena de la gent, soná un xiscle penetrant, un cop sort y crits y plors violents. Uns bordegassots que s'estavan arrapats com llagostes dalt de les parets estroncades del Torricó, masegant y empenyentse mutual-

ment, n'havían fet caure á un d'ells, que petá de cap sobre'l basament de la torra y de retop en lo passa-llís, hont quedá mitx estabornit y ab lo front ensagnantat y plè de trenches. Algunes dones l'axecaren amatents y'l van dur, ab gran escándol de xerichs y plors, á casa seva.

Axís que van esser fora d'allí, un vell, esgranantse del rahim humá que sobrexía de la baraneta de ferro, aná depressa á refregar ab l'esclop les gotes de sanch que havían caygut sobre les lloses.

—¿Què feu?—van preguntarli.

—Esborrar axò. Fa mals averanys... y podria esser de mal flayre... en aquesta hora.

En Lluís, que aleshores pujava al turó, reconegué en lo vell, al de la gorra de punt, punxaguda com un cimbori de pagoda, que havia trobat dies enrera allá mateix. Va acostarshi, y, com que estava inquiet y neguitós com tothom, com tothom anava fent preguntes inútils, puix ja sabia que no tindrían resposta.

—Y donchs ¿què vos sembla? ¿entrarán bé?

—¡Deu ho vulga, senyor Clapés!

Y la cara del vell no tenia pas l'expressió de complacencia de dies enrera, sinó que traía una preocupació tan clara, que en Lluís se senti'l cor nuat.

—Lo port no té pas mala boca, me sembla—feu tímida-ment; però'l gat de mar li respongué:

—¿Què en traurém, sant cristiá, si aquesta remalehida la dexa quasi bé tancada? Sort que no mancarán brassos aquí, si s'hi han de menester...

En aquell punt, algú que tenia l'ullera, acabant de reconixer la barca que venia, cridá:

—¡Son en Piu, noys! . . ¡Son en Piu!

Cent veus ho repetiren, com si entonessen un cant de victoria.

—¡Encara!—mormurá'l vell.—Aquets ja saben hont tenen la má dreta. L'avi se'n ha vistes de totes y may pert lo coratge.

Però desseguida l'engunia torná á accentuarse en sa cara groguenca.

—Mes, axí no son pas ells los que derivan á ponent...
¡Maliatsiga l'estrella! Justament los únichs que podían
exirne...

Un altre crit de joya se repetí llavors dalt del planell,
corejat per moltes boques, y cent brassos s'estiraren man-
tejant esbojarradament en l'espay.

—¡Un'altra! ¡un'altra!

—¡Dues! .. ¡Son dues!

—¡Dues més!!—repetí la gent.

—¡Tres!—crídá d'improvís lo que tenía l'ullera.

No ho volían creure, fins que molts, mirant successiva-
ment, ho van confirmar.

Aleshores si que la moltitud prorrompé en frenètica cri-
doria.

—¡Totes!... totes!

—¡Totes aquí!

En efecte, les tres barques que mancavan, estavan ja á
la vista, y la por que fins allavors havia arronsat los cors, se
va desvanexer pera fer lloch á l'esperansa y á l'alegría.

—¡Gracies á Deu!—deya ab los ulls entelats de llágrimes
l'engendrament fora de rassa qu'estava prop d'en Lluís: y
de sobte se posá á cridar á les dones que estavan abocades
sobre la baraneta de ferro:

—¡Ey, xávegues! ¿Quína es de vosaltres que se'n va á
trençar camí als que marxan cap á Port-Calabre? Allá hi
podríau fer servey y á n'aquí no més hi feu nosa...

—Tens rahó—li van respondre.

Y varies dones y filles de pescadors que no tenian lo
marit ni'l promès en les barques que venían, baxaren del
turó per anar á dur la bona nova als pelegrins d'engunia que
corrián alabatents cap als penyarals del mal nom, esglay
dels mariners del golf.

La primera barca de la parella d'en Piu guanyava rapi-
dament lo port. Lo vell patró, ferm á popa, se conexía que
comanava ab mots sechs y breus: lo cap, dret com lo d'un
jove ardit, se li veyá blanquejar sens auxili de l'ullera. Tenía
l'atenció fixa no més que en lo port y en lo pinsot del timó.

De les darreres tres barques que s'havían posat á la vista

quasi al mateix temps y de filera, una, la de l'esquerra, feya també molt camí, mentres les altres dues permanexian com estacionades y's veyan petites, petites, com gotetes de cals—les veles—sobre gotetes de tinta.

Axí que la primera barca s'acostá prop del *Cranch*, se axecaren veus de tots costats:

—¡Llivants!

—¡Caps!

—¡Ansia, minyons, que haurèm de trescar!

Tothom havia comprès que aquelles barques no podrian entrar tan be com les primeres, puix de minut en minut se anava inflant la mar, de tal manera, que's feya esparveradora; ja no's veyia rastre de montanyes al lluny,—com en la darrera llevantada—y, al voltant del turó, hi havia unes romponents tan fortes, que ab prou feyna la gent podia aguantarshi.

En les parelles y llauts atracats semblá que s'hi entrava al abordatge, y rulls de corda, pals, samalons, arreus de tota mena, pujaren cap al promontori y s'encabiren en la Caseta, sobre les eynes del mestre d'axa y'ls llarchs tronchs de pi, que esperavan arribar á arbres de llaut.

Algú va dir:

—Hauriam d'aparellar alguna embarcació...

—¡Dimoni! no caldrá pas, si Deu ho vol...—li contestaren no volent creure en lo perill.

—¡Ja ho veurèm, donchs!—feu lo primer, cremat.

Les embarcacions no's prepararen y la gent seguí esperant, esperant ansiosament.

Un exèrcit d'homes y dones aparegué en la platja, la creuá y aná á engruxir lo que ja hi havia dalt del turó: eran los que tornavan de Port-Calabre, xops, rendits, espuatats.

Les dones lleansen los farsells á terra, cercant hont asseures, però les empentes y'ls renechs verinosos dels homes, les esporuguien y's van ficar dins del Torricó, pera no destorbar y estar á la mira.

En lo planell no hi cabia un ánima més; s'hi havia aplegat quasi be la vila en pes y no s'hi entenían.

La barca no arriá vela fins á ser dins mateix del port. Se

sentí cridar quelcom al avi, encar ficat en son forat d' á popa y ab lo cap descubert y blanch com un cerro de cánem. Era l'únich vell del poble que anava al *bou*.

Un riu de gent devallá del turó, creyent arribat lo moment de donar socós, però la barca duya tan bella arrencada y'l que la menava'n sabía tant, que, malgrat l'estat de la marassa, se llensá furienta sobre la llongada y esbotzant la sorra atapahida ab la carena, s'enclavá, quedant fortament presonera en terra.

Un llarch picament de mans, saludá l'ardidesa de la barca; mes, com l'altra, sa bessona, ja passava devant del *Cranck*, fendint com un llamp les aygues, enlestiren de pressa pera ferli lloch y estar á punt pera lo que calgués.

Però la sort y la bona manya del avi Piu havían ja axamplat los cors y tothom estava animat, no creyent, com al principi, en la possibilitat d'una desgracia.

Les mullers dels arribats, afectades y neguitoses, s'esclamavan prop dels homes, estirantlos pels brassos pera ferlos seguir á mudarse la roba y á pendre un bossí, però ells se les despenjavan de sobre asprement, á empentes, y restaren allí, blaus de mans y de cara, y regalant aygua.

Los hi preguntaren per l'aturada de l'altra parella, la de en Dori, y no van saber donarne rahó. Sols sabían que anaren molt en fora y que al girarse'l temps, no podían veure la costa.

L'avi Piu, com á gat vell, que conexía més á la mar que á la seva dona, segons deya ell mateix, no havia volgut apartarse massa, tement una sorpresa y per axò, al comensar la gresca havia tingut temps de llevar y fugir, arribant en terra sens perdre un escálam.

Per la segona barca ja van haver de segnarhi'ls caps y tirar-se molts homes aygua á coll; però fou una estona de brega y prou.

Aquesta barca duya noves més precises de l'altra parella que quedava á rerassaga; mes eran noves de tal mena, que tornaren á dexondir l'alarma apaybagada.

Los patrons de dita parella eran en Sisquet y en Dori. Al passar la segona barca d'en Piu per vora de la d'aquell, lo

vegeren axecant ab les dues mans una boya y fent senyes á la barca companya, la d'en Dori, y á n'aquest rodant lo cap negativament. Y encara havían vist més, tot passant á l'esquitllenta: havían vist que en Sisquet, al notar l'acció d'en Dori, picava de peus y s'estirava'ls cabells.

—¡Plagasitats y camándules de joves! — havia grunyt l'avi Piu. — Y á fè que s'hi poden anant entretinguent, com com hi ha neu!...

La mar s'anava esvalotant y la gent á cada punt se posava més intranquila.

De nou lo promontori se farcí de badochs y l'ullera torná á corre de má en má; mes, les montanyasses d'aygua eran massa grosses y les polsaredes de brumera massa seguides, pera que's podés veure res be.

Tothom, ab tot, convingué palesament en que les barques que mancavan, corrián veritable perill, y que aquest crexíu més á cada minut: aleshores les families dels ausents, rompen en grans sanglots que sembraren lo desconcert entre la gent.

—Minyons! Trayéu á n'aquexes bledes d'aquí, ò sinó, tindrèm gresca, quan arribi l'hora, — deya als altres homes lo neerlandès de la gorra de punt.

Provaren de férlasèn anar, exhortantles carinyosament, però les dones se negaren netament á moures y quan van intentar arrebasarles d'allá á viva forza, s'arrapavan á tot, xisclant y retorcentse com esperitades.

—¡Dexèules, homes, que hi son pels seus! — cridá de sobte l'avi Piu: y'ls garrits minyons que bregavan ab elles, acabaren per dexarles estar. Y allá's quedaren al peu del Torricó, totes aplegadas, escabellades, ploroses, abraçant estretament á llurs fillets y guayant cap á la mar ab posats d'Eu-mènides.

D'improvís, quan menys s'ho pensava ningú, se vegé en mitx de la blanca fumareda una barca que's precipitava rápidamente cap als penyers del *Cranch*.

Un bagol formidable, exít á l'una de centenars de boques, estremí l'espai.

—¡Llauts que's perden!! — retrunyí una veu: y un llarch reguer d'homes se llenzá, corrent, per la rampa del promontori avall.

La visió de la barca havia durat un pensament, fonentse desseguida darrera les formidables muralles que seguidament s'axecavan devant dels ulls, com per augmentar la general consternació.

En un sant y amén, lo llaut demanat estigué á punt, en mitx d'un espès cercol de gent. Los homes disposats á perdre la vida pera anar á salvar la de sos companys, eran nombrosos, y, quasi tots, jovenets que no passavan dels vint anys.

Espitregats, agafantse fort als remes y á les orles, tots cridavan:

—¡Jo hi vaig!

—¡Jo també!

—¡Jo també!

En Lluís, que presenciava aquella escena d'heroyca abnegació, girá'l cap y apretá'ls llavis pera evitar que li saltessin les llágrimes.

Uns quants vigorosos cops de muscle y'l llaut se balancejá; de terra estant lo tenien lligat ab tres ò quatre cordes reforsades per lo que podés succehir.

Aleshores lo poble contemplá una lluyta esparveradora entre'ls elements fora de mare que barravan lo pas, y aquelles pobres criatures que volían forsarlo per amor á son prohisme.

Sis remes, moguts per un sol impuls, s'axecavan y queyan ab rapidesa, y á cada moviment, l'embarcació, embestint de plè un' ona y mitx-partintla, donava una zumzada endevant; los mariners quedavan cegats per una cortina d'aygua que'ls hi queya á sobre, però acotant lo cap, tornavan á pujar y á baxar los remes á la ventura, ab una mena d'ardidesa folla, exasperada. Mes, axí que havían avansat ab grans esforços unes quantes brasses, una nova onada, encabritantse y rampinant com un cavall selvatgí, s'adressava de sobte devant d'ells y d'una sola empenta'ls escupia fortament cap

endarrera, féntloshi perdre tot lo camí guanyat; y tornava á comensar la brega furiosa, ab constancia obstinada, y una y altra volta eran verinosament rebutjats.

La munió que desde la patja seguía mirant ansiosament, ab tota l'ánima concentrada en les ninetes, compregué á la fi que'ls esforços eran inútils, y no volguent exposar més la vida d'aquell grapat de braus, cridá als que aguantavan que cobressen les cordes. Mes, no be'ls de á bordo s'adonaren de la maniobra, regirantse com serpents, se negaren á recular, remant ab més furia mar endins.

La moltitud llavors esclatá en sanglots violents, cridant que no se'ls dexés anar cap á una pèrdua vistenta, segura.

Mes, en aquell punt, dominant los brams de la tempesta, un xiscler feridor s'escapá de dins del llaut y'l pánich gebrá les sangs en les venes de tothom; los que aguantavan les cordes quedaren immòvils, erts, sens saber si tirar ó amollar... Aquell moment d'indecisió valgué una vida humana.

Novament escupit per les aygues, però aquesta vegada sens que hi oposessin resistencia, lo llaut tornava cap á terra.

Al esser aprop, dotzenes de brassos s'estiraren com pera copsar á n'aquells braus que la mar no volía engolirse. De popa estant (puix lo llaut havia tornat cul arrera) uns caps esburrifats y riallers feren una senya y al cap d'un moment, un cos estirat y sens esma, regalimant aygua, queya dolcement sobre'ls brassos estesos.

Era un tripulant de la barca d'en Sisquet, l lensat d'á bordo per un cop de mar que l'havía dut fins á la boca del port, hont l'havian pogut arreplegar los del llaut en lo moment en que perdía'ls sentits.

Quatre homes l'entraren á cal menescal, y tothom hi corré pera retornarlo, mentres lo llaut de salvament se disposava á sortir de nou—y aquesta vegada sens cordes que'l dexessin á mercè dels de terra; — mes, de sobte, advertiren que'ls hi feyan senyes los del planell de la farola, axecant enlayre rulls de corda y moguentlos frenètica, esparveradament. Tothom quedá en suspens, mirantse estranyats uns als altres, mentres los de la Farola, al notarho, s'estiravan los

cabells, desesperats, com presos de sobtada follia y allargavan tots les mans cap á mar.

Los de la platja tombaren lo cap y en lo mateix punt, vegeren allá á tocar, una gran ombra negra que, despenjantse d'un rull d'aygua colossal, se'ls hi tirava á sobre; y, abans de que tinguessin temps de fer un gest, aquella massa fosca queya pesadament demunt la sorra á menys de dues brasses de la llongada. Lo gran cop sort que doná, va semblar una canonada llunyera.

La gent de mar, com presa d'un desvari se tirá á l'aygua barroerament, y'ls terrassans, sentintse inútils per aquella feyna, s'acoplaren tots en la bella vora, ab los ulls esparveradament badats y'ls punys estrets.

Lo llaut desseguida fou á tocar la barca morta; perque ho era de morta, y ben morta, la pobra barca. Ab lo pal capolat, sens un arreu á bordo, geya sobre babor, ab tota aquesta banda axafada pel truch horrible. Y á dins d'aquella desferra, arrapats ab peus y mans—no se sabia cóm—hi trobaren als pobres mariners erts, atuits, mitx-morts, aguantantse ab les darreres forces que'ls hi donava l'instint. Pera desclavarlos d'allí van tenir de desclóurelshi'ls dits un á un.

Comptaren: una sensació d'esglay infinit feu adressar los cabells en totes les testes; descomptant lo salvat, mancavan dos homes á bordo.

Preguntaren als pobres náufrechs; però aquets miravan ab los ulls fixos, com vidrats y feyan tremolar los llavis moradenchs sens poder dir res: un s'esvahí, un altre rompé á plorar com una criatura. Era un dol.

Mentres á pes de brassos los anavan duhent á casa'l menescal (l'única porta que's veyá oberta) lo llaut tornava mar endins, mogut per una furia silenciosa, feréstega.

De sobte, una finestra de ca'l adroguer—la darrera casa de la Llenca Baxa—s'esbataná violentment y algú cridá ab totes ses forces:

—¡Correu, gent! ¡Correu, gent!... ¡Un home á mar!

Y vegeren á l'adroguera, ab tot lo cos fora de la finestra, brassejant, esparverada.

Un escamot pujá adelaradament cap á la Llenca Baxa;

desseguida torná á baxar un bordegás, cridant als de la platja:

—¡Cordes desseguida! ¡Correu, correu!...

Y agafant lo primer rull que trobá, se llessá altra vegada amunt, seguit d'una nova colla carregada d'arreus.

Un home, un náufrech, agafat á un rem, bregava desesperadament pera no anar á les roques. Estava á poques brasses endins y si no li donavan rápit socós, se faria engrunas en un girant d'ulls.

Una mena de bastaix, sapat y ample d'espatlles posantse d'un tret al devant de tothom, ran mateix de l'esquexada, apuntalá be les cames, tirá'l bras enrera y un cap revingut, fent una llarga *essa* en l'espai, aná á caure prop del náufrech; aquest s'esforsá per agafarlo y no va poder.

—¡Un altre!—cridá'l bastaix desseguida.

Li donaren, l'engegá ab més fúria, però també quedá curt.

—¡Un altre, redeu!—Y's posá á tremolar de despit y les venes del front li devingueren groxudes com un mánech de ploma.

A la fi, un xiscele de triomf acullí'l llessament del ters cap. Havía anat á petar sobre mateix del rem. Lo náufrech l'agafá d'una grapada y aleshores lo van veure en mitx del bat-y-bull de les onades, com, ab gran serenitat, l'enrotllava á la fusta, y després, trayent un bras de les aygues, los hi signava que anessin cap á la platja.

L'obehiren, arrossegant la corda, y axí que dexaren lo tou de roques, van cobrarla. Tantost pogué ferho, lo náufrech se posá en peu y sens dexarse anar del cap, caminá fins á terra. Cent brassos l'estrenyeren contra'ls pits, tot moll com estava, un chor d'aclamacions delirants li doná la benvinguda y la gentada en pes aná acompanyantlo fins á ca'l menescal.

Lo pobre minyó—sols tenia vinticinch anys—tremolava tot y'l pit li anava com una manxa; estava terriblement fadigat, però caminava sol, trayent coratge de no sabia hont pera demostrar serenitat. Com si no sentís les dotzenes de preguntes que li feyan alhora y de tots costats, preguntá ansiosament per sos companys y al saber que encara ne man-

cava un, s'engolí un sanglot violent que li muntava del fons del pit y les llágrimes se li aviaren cara avall.

Assegut prop de la fornal encesa, begué un got d'ayguardent pera retornarse y mentres uns li donavan fregues y altres eran á cercarli roba á casa seva, comptá tot lo que sabia.

Era de la barca d'en Sisquet. Quan va veure que un cop de mar se n'enduya á n'en Quildo (lo salvat pels del llaut) tement correr la matexa sort, y sentintse ab prou brahó pera defensarse nedant, se despedí de sos companys fins al altre món, y's tirá á l'aygua, mentres en Ferriol (un altre mariner), que tenia la cinquantena, no refiantse ja de ses forces, s'amarrava ab llivants á un banch de la barca, per fer la fi que fes aquesta. Y la barca, be ò malament, havia arribat á port y'l pobre Ferriol, precisament, era l'únich que mancava d'ella encara.

Li preguntaren per en Dori, y trèmol de quimera, esclamá:
—¡Mala negada! Es ell, ell, lo qui té la culpa de tot!

Heus aquí com havia anat la cosa. En Sisquet, que aquell dia era'l patró de torn, creyent que hi havia bon temps per la mar, animós y decidit com sempre, volgué anar enfora, mentres que en Dori, recelós y malhumorat, rocejava.

Pledejaren una estona, y á la fi, en Sisquet, lo tractá de femelleta y poltró, seguint aleshores en Dori, però picat y verinós. Quan comensá á girarse'l temperi, en Sisquet digué pera llevar y fugir depressa, mes en Dori, desitjós de revenja, s'empenyá en no mòures. En Sisquet, mossegant lo frè, aguantá mentres fou possible, fins que, vejent lo perill massa á la vora, insistí novament per anar cap á casa. En Dori, al punt, contestá secament:

—Que se'n vajan los valents; los femelletes volèm aguantar per ara.

—¡Es que no ho faig pera mí, brètol, que ho faig per la gent!—havia cridat en Sisquet, fora de mare. Però l'altre, tossut, no volgué donarse.

Mes allavors, los homes d'en Sisquet, declararen que no volian perdres per punts y comes entre'ls patrons, y que si en Dori no's volia moure que'l dexessin y en pau.

Y, pressat per tots, en Sisquet no tingué altre remey que amollar, passant aleshores l'escena que havia vist la parella d'en Piu. En Sisquet axecá la boya, y l'altre feu que no, que no, repetidament. Forsat á dexarlo á son destí, en Sisquet, abatut y enquimerat alhora, s'arrossá d'espatlles, com refusant tota mena de responsabilitats, y dihent á la seva gent: — Ja ho veyeu, minyons!... No es culpa meua — llensá á l'aygua'l cap del *bou* y feren rumbo cap á casa.

Y van veure com en Dori reya, ab una rialleta estranya, de conill, que semblava dir: — ¡Ara veurán los amos qui'ls hi mira'ls interessos!...

Mentres en Joanet, lo náufrech, esplicava ab veu trençada y á corre-cuyta, aquell rosari de miseries, arribá á ca'l manescal sa pobre mare, y boja d'alegría, sense saber lo que's feya, se posá á abrassarse ab ell y petonejarlo, plorant y barbotejant exclamacions. No tenia cap més fill y ja'l comptava perdut, á n'aquell fresch esqueix de ses entranyes.

Contá ella que fins aleshores s'havía estat dalt del Torricó, hont acabava d'estabellarse la barca d'en Dori. Una fredor d'esglay extremí á tothom y á remada feta la gent fugí de la botiga, hont no hi quedaren més que'ls náufrechs y'ls que'ls assistían. En Joanet també volia escaparse á mitx vestir y tot, però sa mare se li repenjà del coll, se li abrassá estretament á les cames, gemegant atollida que s'aturés, que tingués compassió d'ella; que ja que Deu l'havía salvat una vegada, no s'empenyés en perdres y dexarla sola y desamparada á ses velleses...

En Lluís no sabia com havia quedat lo plet entre mare y fill, perque, junt ab los demés, corria cap á la Farola, refent per trentena vegada aquell camí d'angoxa imponderable.

Quan arribaren á dalt s'estava consumant l'horror, á la vista de la gent esparverada, que udolava d'espant y de desesperació, en sa absoluta impotencia.

Mateix que sa companya,—la barca d'en Sisquet,—en la platja, la barca d'en Dori havia aparegut, d'improvís, al peu de la Llenca Grossa, desbarrotada y sense govern de cap mena. Les aygues, en lo punt més alt de sa revolució, la saccejavan furiosament, y'ls pobres mariners, aguantantse

com podían, y ab los ulls fora del cap y la cara desfigurada de terror, demanavan socós ab uns planys y uns gestes qu'esferehían. Se'ls hi tiravan caps per dotzenes, però les furioses arrambades de l'aygua no'n dexavan arribar ni un tantols á n'aquelles mans que s'estiravan exasperadament y de tan estirades s'encarcaravan com si s'empedrehissen.

En lo punt en que en Lluís s'abocava sobre la baraneta de ferro, la barca d'en Dori, fent un bot increible, com un gran monstre viu, se llensá contra les roques foranes de la Llenca, esclafantshi ab un gran espatech. Quan la gent se'n doná compte, la barca estava mitx-partida, y dins d'ella no s'hi veyan més que tres homes. Lo patró, estretament abra-sat al arbre romput, estava ert, sense moviment, ab lo cap dret y'ls ulls molt badats y fixos: ò ja no era d'aquest mon ò s'havía tornat boig y no tenia consciencia de lo que li passa-va. Arrapat ab totes dues mans á l'orla d'estribor, un dels mariners girava la cara descomposta cap al turó, llensant ahúchs ronchs, que semblavan de bestia. Però'l que feya més basarda, era un minyó de trenta anys, en Millet, estès de pit sobre la proa, ab les ungles d'una má enfonzades en la fusta de la roda, l'altre bras estirat endevant, lo cap redres-sat enrera, los llarchs cabells molls y esburrifats y la cara groga, finada, desconeguda per l'acció d'un esglay tan espantós, que gelava'l cor. Tenia'l bigoti plè de sanch y crida-va ab un llament seguit, penetrant, que ho dominava tot:

—¡¡Salveume, germans!! ¡¡Salveume, germans!!...

Però tots los esforços que's feyan sense parar, eran inú-tils: res ni ningú arribava fins á n'ell.

De sobte, un cop de mar furibond, va esclavarli'l bras que tenia arrapat, y ell s'arrapá ab l'altre, rápidament, com una exhalació... Mes, darrera seu s'adressava sol y nül tros d'arbre; lo patró havia desaparecut.

La gent, afollida, saltá la baraneta de ferro y s'esgraná per les roques, á risch de pèrdreshi per dotzenes en mitx de les polsagueres de l'aygua.

Un'altre onada immensa s'enrutllá vertiginosament devant del turó y al estabellarse y regalar les aygues sobre la barca, ja no's vegé més que á n'en Millet, abra-sat, com un

cèrcol de ferro á la roda de proa y encar cridant á sos germans que'l salvessen, ab aquell llament paroxísmich que trencava'l cor...

En Lluís, no podent resistir més devant d'aquell espectacle, se posá á correr rampa avall. A la meytat sentí que cridavan:

—¡Ne passa un! ¡Ne passa un!...

S'aturá. En les rompents de sota la rampa uns quants homes, armats de llarchs gárfis, tractavan de pescar una gran bufa groguenca que se capbussava entremitx dels remoxells de l'aygua: era'l cos d'un anegat.

En Lluís sentí que li mancavan les forces. Per l'escaleta que s'obría á sos peus, montaren aquell cos: en Bep era un dels que'l duyan.

—¿Ahont l'entreu?—li preguntá en Lluís.

—A la Caseta—va respóndreli ab prou feyna y sens mirar-lo.

En Lluís los seguí. Sobre veles esteses posaren al ofegat. Desseguida la Caseta s'omplí de gent, desolada, embeneytida d'esglay y de dolor. En Lluís, embeneytit y desolat com los demés, instintivament s'arrimá á n'en Bep, com pera enmantllevar coratge á n'aquella ánima farrenya y esquerpa.

—¿Que ja es ben mort?

—Be ho sembla.

—Ab tot, s'ha de provar alguna cosa...

—Ara son á buscar draps pera donarli fregues.

—Y ¿si provessem la tracció de la llengua?

Com lo vell se'l mirés sense entendrel, en Lluís, signant-li que'l seguís, s'arrimá al mort.

Una colla d'homes y dones l'havían despullat en un res y sobre les veles arrugades quedava estès, enterament nú, un tronch de vint anys, esculptural, magnífich, de jove Apol. Sols mans y peus estavan fets malbé per l'aspre y dur treball de home de mar. Tot lo costat esquer, de la mamella fins á la cintura, era una taca blava que anava enfosquintse per moments.

Entrá adalerat un jove que duya jaqué: era'l metge. Tothom li obrí pas en silenci. Palpá, escoltá, examiná ab

tota atenció y declará que no hi havia remey; però com la gent semblava rebelarse contra aquella veritat y no volerhi creure, arronsantse d'espatlles, los hi explicá les provatures que podían fer.

—Y ¿no hi ha cap, cap esperança?—li preguntá en Lluís.

—Ni la més petita.

—Avegades los ofegats...

—¡Oh, es que aquest no ha mort ofegat! ¿No veu quina contusió més tremenda en tota la regió del cor? L'aygua deu haverlo rebut contra les roques ab una forsa incalculable.

Aleshores, darrera la porta ajustada de la Caseta, esclataren grans sanglots. Eran les germanes del mort, tres nenes de sis, setze y divuyt anys, únichs sers que restavan de la familia. S'estavan esperant ansiosament en la platja l'arribada de son germá, quan un'ànima piadosa aná á dirlos hi que l'havían hagut sota la Llenca. Volían entrar de totes passades y ja la porta comensava á badarse, sense que'ls de dins gosessen evitarho, quan en Bep, ab rápit moviment, tirá una vela sobre'l cadávre, tot roncant:

—¡Tapeulo, primer, sochs!

En Lluís, commogut, li estrenyé la má, però'l gat de mar va guaytarsel tot estranyat, sense capir perque ho feya.

Les pobres criatures que acabavan de quedar completament desamparades en lo mon, se rebateren sobre l'ofegat, ab grans clams y gemechs: sols la més petita, tremolant y petant de dents, al veure aquell cap que exía d'enmitx de les veles, lívit, ab la boca oberta, reculá esfereida, negantse á acostarshi.

—¡Me'n vaig! Axò no's pot aguantar...—digué en Lluís, que s'ofegava, com si tingués tot lo mon sobre'l pit.

Y ell y en Bep sortiren á fora. Van arrimarse á la baraneta, ficant lo cap en mitx de la gent; y en Lluís sentí un cop de cor tan gros y tan punyent, que s'hagué de estantolar en l'espatlla del vell pera no rodar per terra.

Sobre aquell rocatall, en que moments abans s'hi veyá la barca mitx-partida, no hi quedavan més que algunes estelles y un tros de carcanada. Barca, náufrechs, tot, tot, havia desaparecut.

La gent, muda, aturada, com si no sapigués ferse càrrech de lo que havia passat, mirava obstinadament cap á n'aquell punt.

—¿Ahont es en Millet?

Un s'arronsá d'espatlles, un'altre mormurá poch á poch, sense manejarse:

—Un cop de mar se l'ha endut.

—¿Qui s'ha salvat, donchs?

—¡Ningú!

Al oir axò l'espatlla d'en Bep saccejá com si hagués rebut una espolsada elèctrica.

Un'altra fúnebre escolta pujava rampa amunt duent dos cossos més cap á la Caseta: lo del pobre mariner que s'havía estat arrapat á l'orla d'estribor y lo d'un company seu, ab lo cap badat com una magrana.

Per aquest, lo socós era ja balder; respecte á l'altre, quedava una engruna de esperança, que també s'esvahí després d'un' hora de inútils temptatives.

En tota la Llenca no se sentían més que ays! y sanglots...

La tempesta comensava á amaynar...

Abans del vespre van recullir encara un'altre cadávre que la mar havia escupit sobre mateix de la platja, á quatre brasses d'un tros de carcanada de la barca d'en Dori. A n'aquest y á n'en Ferriol, l'home de la barca d'en Sisquet, que s'havía lligat á un banch de á bordo, no se'ls trobá enlloch.

Sols á baixa veu y á cau d'orella se va dir temps enllá que'ls primers pescadors que havían anat á Cala Nova, feren tan bella pesquera, que no podían llevar les xarxes: mes, quan les tingueren á dalt, van quedar sanch-glassats, trobantse ab un cadávre blanch, blanch, mateix que un tros de gel y... ab les conques baumades: los pexos se li havían menjat los ulls.

Lo colgaren de nit, á l'amagada, y sense dir res á ningú y may més se va saber per clar si aquell cos havia sigut lo d'en Ferriol ò'l del patró.

Al enterrament dels quatre anegats hi anà tota la vila: rics y pobres, petits y grans, homes y dones.

Darrera'ls capellans, les quatre caxes negres, de filera, l'una després de l'altra, dutes pels patrons més vells del poble; després de les caxes los dols dels homes, tots ab lo cap cot y'ls ulls encesos; seguidament, les endolades... mares, filles, esposes, germanes dels morts, ab les mantellines de merino sobre la cara, caminant á batzegades, misterioses y tètriques com fantasmes, com fantasmes que ploessen revidament, llensant xiscles histèrichs que esfereïan: sols una d'aquelles fantasmes no deya res: una de petita, petita, que tota tremolava, vegent sempre, de nit y de día, devant dels ulls, una cara lívida y ab la boca oberta, exint d'enmitx d'un munt de veles arrugades.

La corrúa del seguici era interminable; arribava de l'Iglesia fins al cementiri, á mitx quart lluny, anguilejant pels carrers de la vila y per les giragonses del camí, com un'ampla çinta negra.

Y'l cel s'estenia net de núvols, com un cel de primavera, sobre la vila en dol, y'l sol enlluminava ab raigs esplendents, com en los mellors dies, á la fúnebre comitiva, y la mar, aquella mar suara feréstega y assessina y ara calma y planera com un espill d'argent, semblava somriure, satisfeta de no veure en tota l'estesa del Golf un sol piquet negre, una sola barca de les que l'hom li llensava al demunt com un jou vergonyós, com un sagell de domini y possessió.